

II. ПРАВИЛА ПРОВЕДЕННЯ ЗМАГАНЬ ТУРИСТСЬКИХ СПОРТИВНИХ ПОХОДІВ

1. Загальні положення.

- 1.1. Подорожі - це заходи, пов'язані з пересуванням людини в природньому середовищі на будь-яких технічних засобах та без них, наодинці або в складі групи, з пізнавальними, оздоровчими, спортивними та іншими цілями.
- 1.2. Подорожі повинні проводитись відповідно до законодавства України та держави, на території якої прокладено маршрут, та з урахуванням вимог "Гаагської декларації по туризму", "Хартії туризму" та іншими міжнародними документами по туризму.
- 1.3. До змагань спортивних походів належать подорожі, що відповідають вимогам даних Правил, Спортивної класифікації маршрутів (СКМ) і проводяться у відповідності до Положень, затверджених Федерацією спортивного туризму України.

2. Правила проведення змагань.

- 2.1. Змагання СП (спортивних походів) полягають в командному проходженні туристського маршруту визначеної довжини з подоланням природних перешкод (перевалів, порогів...) різної категорії складності (КС) за нормативний час.
- 2.2. Суддівство змагань полягає у випуску команд на маршрут, заліку походів та підведенні підсумків змагань і забезпечується суддівськими колегіями федерацій спортивного туризму, турклубів та маршрутно-кваліфікаційними комісіями інших організацій.
- 2.3. Суддівські колегії можуть проводити змагання СП, використовуючи тільки ці Правила, або прийняті додаткові положення про конкретні змагання. Документом, який підтверджує участь команди у змаганнях, є довідка про здійснення СП.
- 2.4. СП можуть бути організовані з слідуючих видів туризму: пішохідного, лижного, гірського, водного, вітрильного, велосипедного, автомобільного, спелео, а також представляти їх комбінації. СП з інших видів можуть проводитись за тимчасовими класифікаційними вимогами та запропонованими Правилами. Форми організації: змагання походів, чемпіонати, туріади і т.п.
- 2.5. В залежності від технічної складності, кількості природних перешкод, довжини, тривалості СП поділяються на I, II, III, IV, V, VI категорії складності (КС).

Категорія складності СП визначається у відповідності класифікації маршрутів(переліку класифікованих туристських спортивних маршрутів, локальних перешкод (ЛП) перевалів, печер тощо, та методики категорування маршрутів, затверджених Федерацією спортивного туризму України.

Походи, що мають складність, довжину або тривалість меншу від установленої для походів 1 к. с., відносяться до некатегорійних походів (в т. ч. походи 1, 2, 3 ступеня складності для виконання юнацьких розрядів).

- 2.6. У змаганнях туристських спортивних походів безпека покладається на самих учасників, а перевірка готовності (необхідне спорядження, вміння долати труднощі) на маршрутно-кваліфікаційну комісію, яка розглядає маршрутні документи. Під час походу група реєструється у відповідних контрольно-рятувальних службах, які в разі необхідності можуть надавати допомогу.
- 2.7. Туристсько-спортивні організації та їх працівники, а також члени МКК, які роблять у відповідності до цих Правил висновки про можливість виконання СП, не несуть юридичної відповідальності за нещасні випадки у СП.
- 2.8. Інші документи, що регламентують організацію та проведення змагань СП, не повинні суперечити цим Правилам.
- 2.9. Загальні вимоги до складу групи наведені у таблиці (Додаток 2.3.1.).
- 2.10. У походах 3-5 к. с. одну третину членів групи можуть скласти туристи з досвідом участі у походах на дві категорії складності нижче, в походах 2 к. с. - з досвідом участі в некатегорійних походах.
- 2.11. Учасники СП, в яких передбачається проходження класифікованих локальних перешкод (ЛП), повинні мати досвід проходження (керівник - досвід керівництва при проходженні) таких же ЛП на півкатегорію (для водного та спелеотуризму - на категорію; далі за текстом аналогічно) складності нижчу від максимальної для заявленого походу. Керівник, крім того, повинен мати досвід проходження такої ж ЛП тієї ж напівкатегорії складності.
Одна третина учасників СП (крім походів 4 к. с.) може мати досвід проходження таких же ЛП на дві напівкатегорії складності нижче.
Для керівника СП 6 к. с. допускається заміна участі в проходженні ЛП, які визначають похід 6 к. с., керівництвом двома проходженнями аналогічних ЛП, які визначають похід 5 к. с.
- 2.12. Учасники СП, в якому передбачається першопроходження класифікованих ЛП, повинні мати досвід проходження (керівник - досвід керівництва при проходженні) таких же ЛП очікуваної складності. Одна третина учасників подібних СП може мати досвід проходження ЛП на півкатегорії складності нижче.
- 2.13. Учасники та керівник комбінованого походу, маршрут якого включає дільниці різних видів туризму, повинні мати відповідний досвід проходження таких дільниць.
- 2.14. Учасникам походів 2-5 к. с. можуть бути туристи, які мають досвід участі в походах на одну категорію складності нижче у будь-якому виді туризму, за умови що вони мають досвід подолання ЛП, характерних для заявленого маршруту, на одну півкатегорію складності нижче.

Керівники походів 2-5 к. с. можуть мати досвід участі в поході тієї ж категорії складності в будь-якому виді туризму, а також досвід керівництва походом на категорію складності нижче в будь-якому виді туризму і при цьому повинні мати досвід участі та керівництва в подоланні ЛП, які характерні для заявленого походу відповідно до тієї ж або на одну півкатегорію складності нижче.

- 2.15. Керівники та учасники походів, які використовують технічні засоби пересування, повинні мати відповідний досвід керівництва або участі в СП на таких же засобах пересування.
- 2.16. Учасники та керівники СП, які проходять у міжсезоння (час з несприятливими для даного виду туризму природними умовами), повинні мати відповідний досвід участі (керівництва) СП, виконаними у міжсезоння, або в походах тієї ж категорії складності, які виконані у звичайних умовах.
- 2.17. У СП можуть брати участь альпіністи, які мають відповідний технічний та експедиційний досвід, достатній, за висновком МКК, для проходження даного маршруту.
- 2.18. Громадяни інших держав, які мають намір здійснити СП, подають до МКК документи, які підтверджують їхній туристський досвід.
- 2.19. До участі в СП по 4 к. с. включно, крім основного складу групи, допускаються діти, які беруть участь у поході з своїми батьками або близькими родичами, що несуть за них повну відповідальність; при цьому туристський досвід зараховується лише з віку, вказаного у таблиці.
- 2.20. Мінімальна кількість складу групи в походах 1-2 к. с., крім гірських та лижних, може бути зменшена до двох осіб в залежності від конкретного маршруту та району походу.
- 2.21. В поході 6 к. с. в групі має бути заступник керівника з досвідом керівництва походом 5 к. с. з того ж виду туризму.
- 2.22. Маршрути СП можуть включати сходження на вершини та траверси хребтів, при цьому їхні категорії складності повинні відповідати досвіду групи. Кількість і категорія складності перевалів гірських СП повинні відповідати таблиці (додаток 3.3).
- 2.23. Учасники та керівники походів, які передбачають проходження печер з використанням апаратури для автономного дихання, повинні мати посвідчення пловця-підводника (аквалангіста). Керівник такого походу повинен мати досвід роботи у сифонах. Кількість і категорія складності печер у спелео походах повинні відповідати таблиці (додаток 3.4).
- 2.24. Оформлення документації при проведенні змагань туристських СП.
 - 2.24.1. Документом на проведення категорійних СП та складних подорожей є маршрутна книжка (МК) встановленого зразку, для некатегорійних походів та простих подорожей - маршрутний лист (МЛ).
 - 2.24.2. МК, МЛ та довідки про залік виконаних СП видаються туристськими МКК, діяльність яких регламентується "Положенням про МКК". МЛ можуть видаватися також іншим зацікавленим у розвитку спортивного туризму організаціям.

2.24.3. Заповнені МК у двох екземплярах, довідки, що підтверджують досвід учасників та керівника, картографічний матеріал та інші документи, які необхідні для випуску групи на маршрут, подаються до МКК, яка має відповідні повноваження, не пізніше ніж за 10 днів до початку походу (без урахування часу на пересилку документів).

2.24.4. При позитивному висновку МКК керівникові видається зареєстрована МК зі штампом МКК.

2.24.5. Видача довідок про завершений СП (форма довідки наведена в додатку 3.6) здійснюються МКК після розглядання звіту про похід. Звіт подається до МКК керівником походу не пізніше, ніж через рік після його завершення. Зазначений термін може змінюватися за рішенням МКК.

Звіт може бути представлений усно або у письмовій формі. З нього повинно бути ясно, як група пододала перешкоди, що визначають категорію складності. Як правило, для походів 1-2 к. с. звіт подається усно, а для СП, які мають ділянки першопроходження - в письмовій. В інших випадках форма і обсяг звіту встановлюється МКК при випуску групи на маршрут, про що робиться запис до МК. Форми письмового звіту (як правило, не більше 50 стор.). Паспорти ЛП наведені в окремому збірнику МКК.

В положенні про конкретні змагання СП можуть бути включені додаткові вимоги до форми, обсягу і терміну пред'явлення звіту.

Одночасно із звітом до МКК подається МК з відміткою або документами, які підтверджують проходження групою маршруту.

2.25. Обов'язки та права керівника групи:

2.25.1. Керівник СП, як правило, обирається членами групи, або в разі власної ініціативи може набрати групу самостійно.

2.25.2. Керівник зобов'язаний:

- на час підготовки до походу пройти медичний огляд;
- забезпечити підбір членів групи за їх туристською кваліфікацією, фізичною та технічною підготовкою, а також враховуючи їх психологічну сумісність;
- ознайомитись з районом походу;
- вивчити складні ділянки маршруту та засоби їх подолання, підготувати картографічний матеріал;
- провести необхідні тренування групи;
- організувати підготовку і підбір спорядження, продуктів харчування, складання кошторису витрат;
- одержати при необхідності дозвіл на відвідування району з обмеженим доступом (прикордонна зона, заповідник і т. ін.);
- оформити маршрутні документи;
- при необхідності вирішити ліцензійні та страхові питання;
- у випадку зміни маршруту або складу групи узгодити їх з МКК до від'їзду групи на маршрут;
- у випадку змінення маршруту або складу групи після виїзду повідомити (по можливості) про це МКК, що випустила групу на маршрут;

- повідомити МКК про вихід на маршрут та завершення походу; якщо документи розглядались в зональній МКК, то повідомлення направити в МКК, яка проводила первинний розгляд маршрутних документів групи;
- дотримуватись маршруту та виконувати одержані в МКК вказівки та рекомендації;
- вживати необхідних заходів, які спрямовані на забезпечення безпеки учасників аж до зміни або припинення походу в зв'язку з виникненням небезпечних природних явищ, та з іншими обставинами, а також у випадку необхідності надання допомоги потерпілому, при цьому ускладнення маршруту допускається тільки у виняткових випадках і не дає підстави для підвищення залікової категорії складності походу;
- призначити в разі тимчасового розділення групи з метою розвідки, закидання і т. і. в кожній підгрупі (в водних походах - на кожному судні) своїх заступників з найбільш підготовлених учасників, визначити завдання для виконання, контрольний термін, порядок дій та зв'язок;
- забезпечити, в разі передбаченого планом походу розділення групи та їх керівників відповідно до вимог до походів тих категорій складності, елементи яких мають місце в маршрутах підгруп;
- проводити розподіл групи в аварійних ситуаціях виходячи з реальної наявності сил та засобів, конкретних обставин та максимальної можливості виконання завдання по ліквідації аварії;
- повідомляти про нещасний випадок, що стався, у найближчі рятувальні служби або органи внутрішніх справ, а також до МКК;
- оформити звіт про похід і подати його в МКК, а також після розгляду звіту оформити довідки про виконаний похід членами групи або зробити відповідні записи в книжці спортсмена.

2.25.3. Керівник має право:

- після обговорення на зборах групи виключити з числа учасників туриста, який за моральними якостями або спортивно-технічними даними не підготовлений до проходження маршруту: якщо така необхідність виникла під час походу, турист при першій можливості доставляється в населений пункт для відправки його до місця проживання;
- передавати у випадку необхідності керівництво походом своєму заступнику або іншому учаснику, який має відповідну кваліфікацію;
- звертатись до туристсько-спортивних організацій при незгоді з результатами розбору його дій.

2.25.4. Керівнику рекомендується зв'язатися з регіональною рятувальною службою та інформувати її про графік пересування та контрольні терміни.

2.26. Обов'язки та права учасників СП.

2.26.1. Учасник походу зобов'язаний:

- виконувати своєчасно вказівки керівника походу;
- на час підготовки до походу пройти медичний огляд;
- своєчасно інформувати керівника походу про погіршення стану здоров'я;
- брати участь у підготовці походу, тренуваннях та складанні звіту.

2.26.2. Учасник походу має право:

- брати участь у виборі та розробці маршруту;
- після закінчення походу обговорювати дії керівника та учасників походу, а у випадках незгоди з їх діями звертатися в туристсько-спортивні організації;
- брати участь у розборі туристсько-спортивними організаціями дій групи та його власних.

2.27. За порушення Правил туристсько-спортивні організації можуть застосувати такі заходи впливу:

- не зарахувати участь або керівництво в здійсненому поході;
- позбавити спортивних звань, знизити або анулювати спортивні розряди;
- заборонити брати участь, керувати в походах певної складності на певний термін.

2.28. У календарний рік зараховується не більше 4-х походів, у тому числі не більше 3-х походів IV – VI КС, з яких не більше 2-х – VI КС.

2.29. Походи, що проведені після оформлення попереднього розряду, зараховуються у відповідності з “Єдиною класифікацією маршрутів”, що діє на момент присвоєння чергового розряду.

3. Додатки.

Додаток 3.1.

Вимоги до учасників і керівників спортивних походів

Категорія складності спортивного походу	Досвід участі та керівництва у походах по даному виду туризму (к. с.)			Мінімальний вік (по року народження), років		Мінімальний склад групи (в дужках- для автомото та велопоходів)	Мінімальна кількість засобів пересування	
	учасник	Керівник		учасник	керівник		авто-мобілів	мото-циклів
		участь	Керів.					
I	-	I	-	13	18	4 (2)	1	1
II	I	II	I	14	18	4 (2)	1	1
III	II	III	II	15	18	4 (2)	1	1
IV	III	IV	III	16	19	4 (4)	2	2
V	IV	V	IV	17	19	6 (4)	2	3
VI	V	VI*	V	18	20	6 (-)	-	-

*) Допускається заміна участі у поході VI КС керівництвом двома походами V КС.

Додаток 3.2.

Нормативи туристських походів

Вид туризму та характеристика походів	Категорії складності						Ступені складності		
	I	II	III	IV	V	VI	1	2	3
Тривалість походів в днях (не менше)	6	8	10	13	16	20	3-4	4-6	6-8
Протяжність походів в км. (не менше):									
пішохідних	130	160	190	220	250	300	30	50	75
лижних	130	160	200	250	300	300	30	50	75
гірських	100	120	140	150	160	160	25	50	60
водних (на гребних судах та плотах)	150	160	170	180	190	190	25	40	60
велосипедних	250	450	650	800	1000	-	50	80	120
на мотоциклах	1000	1500	2000	2500	3000	-	-	-	-
на автомобілях	1500	2000	2500	3000	3500	-	-	-	-
вітрильний	150	200	300	400					
спелеотуризм (кількість печер)	5	4-5	1-2	1-2	1-2	-	3-4	2-3	1

Додаток 3.3.

Кількість і категорія складності перевалів по тегоріям складності гірських походів.

Категорія складності походу	Мінімальна кількість і категорії перевалів						
	Усього	1А	1Б	2А	2Б	3А	3Б
I	2	2	-	-	-	-	-
II	3	1	2	-	-	-	-
III	4	-	1	2	-	-	-
IV	5	-	1	1	2	-	-
V	6	-	-	1	1	2	-
VI	7	-	-	-	1	2	1

Додаток 3.4.

**Категорії складності печер та їх кількість по
категоріям складності спелеопходів**

Категорія складності походу	Кількість і категорії печер								
	Усього	1	2А	2Б	3А	3Б	4А	4Б	5А
I	5	3-4	1-2	-	-	-	-	-	-
II	4-5		2-3	1-2	-	-	-	-	-
III	1-2				2 або 1				
IV	1-2						2 або 1		
V	1								1

Додаток 3.5.

Типова форма і зміст звіту про туристський спортивний похід

I. Довідкові дані.

1. Організація, що проводить похід.
2. Параметри похода.

Вид туризму	Категорія складності походу	Протяжність активної частини походу, км	Тривалість		Термін проведення
			загальна	ходових днів	

3. Район, підрайон (масив) походу.
4. Докладна нитка маршруту.
5. Ф.И.Б., адреси, телефони керівника та учасників.
6. Місце знаходження звіту, наявність видео- та кіноматеріалів.
7. Похід розглянутий МКК _____

II. Зміст звіту.

1. Загальна смислова ідея походу, його незвичайність, унікальність, новизна і т. п.
2. Варіанти під'їзду та від'їзду.
3. Аварійні виходи з маршруту і його запасні варіанти.
4. Зміни маршруту та їх причини.
5. Технічний опис проходження маршруту.

6. Графік руху і інші у відповідності з діючою класифікацією параметри маршруту, що визначають його категорію складності.
7. Визначаючи перешкоди маршруту (перевали, траверси, вершини, каньйони, переправи, пороги, рослинний покрив, болота, осипи, піски, сніг, лід, водні дільниці і т. д.) подані по формі:

Вид перешкоди	Категорія складності	Довжина перешкоди (для протяжних)	Характеристика перешкоди (характер, висота, новизна, найменування та інші)	Шлях проходження (для локальних перешкод)

8. Потенційно небезпечні ділянки (перешкоди, явища) на маршруті.
9. Перелік найбільш цікавих природних, історичних та інших об'єктів на маршруті.
10. Додаткові відомості про похід (перелік спеціального та особливості колективного та особистого спорядження, характеристики засобів пересування, особливості погодних умов та інша характерна для даного виду туризму інформація).
11. Вартість проживання, харчування, спорядження, засобів пересування.
12. Ітоги, висновки і рекомендації по проходженню маршрута.

Примітка: до звіту додається докладна карта маршруту з позначенням запасних варіантів та аварійних виходів, з позначенням дат і місць ночівель; паспорти локальних перешкод, які пройдені вперше, фотокартки розміром не менше 6 x 9 см визначальних перешкод.

Довідка про залік туристсько-

спортивного походу

Дана туристу _____
 прізвище, ім'я та по-батькові

Маршрут. № книжки, рік, місяць	Район походу	Вид туризму	Засіб пере- сування	Протя- жність, км	Трива- лість, днів	Категорія складн. (прописом)	Керівництво або участь

Подробна нитка маршруту з вказанням початкового та кінцевого пунктів, препон, що визначають категорію складності.

Особливі відмітки МКК

Голова МКК _____

Штамп МКК

дата, місяць, рік

Відмітка про здачу та знаходження звіту про похід, інв. № в бібліотеці

Зворотній бік довідки

Коротка туристська характеристика учасника

Керівник групи _____
 підпис Прізвище, І. Б.

Дата _____